

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym dnia 25 lipca 2018 roku D. S. wniósł o zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 182.966,83 złotych tytułem odszkodowania z umowy ubezpieczenia (...), zawartej z pozwaną wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2017 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przypisanych.

W uzasadnieniu pozwu, powód podał, że prowadzi gospodarstwo rolne w miejscowości G. i w dniach 28 czerwca 2017 roku i 29 czerwca 2017 roku, kiedy zostały zniszczone jego uprawy, posiadał on u pozwanej wykupioną polisę ubezpieczeniową, w ramach, której uzyskiwał ochronę ubezpieczeniową związaną z ryzykiem wystąpienia szkód z powodu gradu. Powód w dniu 28 czerwca 2017 roku zgłosił szkodę pozwanej, która uznała swoją odpowiedzialność co do zasady i ustaliła zakres szkód na: 55% strat na działkach (...) B., gm. G. oraz 61% strat na działkach nr (...) B., gm. G., wskutek czego pozwana wypłaciła powodowi odszkodowanie w kwocie 182.152,37 zł. W ocenie powoda ustalenia pozwanej były jednak nieprawidłowe, gdyż rzeczywista wartość szkody wynosiła odpowiednio 90% i 92%, co uzasadnia złożenie powództwa.

/pozew – k. 3-5v./

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w swej odpowiedzi na pozew, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwana zakwestionowała powództwo co do wysokości podnosząc, iż powód nie udowodnił wysokości doznanej szkody, nie przedłożył żadnej dokumentacji finansowo-księgowej potwierdzającej kwotę za jaką zbył swoje plony oraz nie udowodnił wysokości uszkodzonych plonów. /odpowiedź na pozew, k. 73-75/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

D. S. prowadzi gospodarstwo rolne w miejscowości G. i w okresie od 9 maja 2017 roku do 8 maja 2018 roku posiadał on wykupioną u pozwanej polisę ubezpieczeniową - (...) nr (...), której integralną częścią były Ogólne Warunki Ubezpieczenia (...) ustalone uchwałą nr (...) r. Zarządu (...) Spółki Akcyjnej z dnia 21 lutego 2017 roku. Umowa została podpisana przez strony w dniu 8 maja 2017 roku.

/bezsporne; polisa ubezpieczenia (...) – k. 34; Ogólne Warunki Ubezpieczenia (...) – k. 36 - 47/

W ramach zawartej umowy ubezpieczenia Ochrona ubezpieczeniowa obejmowała uprawy od 22 maja 2017 roku powód uzyskał ochronę ubezpieczeniową związaną z ryzykiem wystąpienia szkód z powodu gradu:

- roślin sadowniczych - owoców jabłoni, klasa użytków rolnych II - na działkach ewidencyjnych (...), woj. (...), powiat (...), jednostka ewidencyjna G., obręb (...) B. - na łączną sumę ubezpieczenia 133.800,00 zł (wartość jednostkowa 1.500 złotych, przy wydajności 40 t/ha);
- roślin sadowniczych - owoców jabłoni, klasa użytków rolnych IIIA - na działkach ewidencyjnych (...), woj. (...), powiat (...), jednostka ewidencyjna G., obręb (...) B. - na łączną sumę ubezpieczenia 245.400,00 zł (wartość jednostkowa 1.500 złotych, przy wydajności 40 t/ha);
- warzyw gruntowych - cebuli do konsumpcji, klasa użytków rolnych II – na działce ewidencyjnej (...), woj. (...), powiat (...), jednostka ewidencyjna G., obręb (...) B. na łączną sumę ubezpieczenia 75.000,00 zł (wartość jednostkowa 1.000 złotych, przy wydajności 50 t/ha).

Zakres ubezpieczenia został określony w § 7 ust. 1 pkt 1 lit. a i b Ogólnych Warunków Ubezpieczenia (...) i obejmował on ilościowe ubytki plonów w ubezpieczonych uprawach oraz straty jakościowe w owocach roślin sadowniczych -

powstałe na skutek gradobicia. Udział własny powoda w poniesionej szkodzie wynosi 10% wysokości szkody (§ 3 ust. 5 ogólnych warunków ubezpieczenia).

/bezsporne; polisa nr (...) – k. 34-35; ogólne warunki ubezpieczenia – k. 36-47; mapa ewidencyjna – k. 56/

Na mocy § 22 ust. 4 pkt. 4 i ust. 5 pkt. 2 i 5 OWU za podstawę do obliczenia wysokości szkody w szkodach częściowych w uprawach polowych przyjęto sumę ubezpieczenia na 1 ha określoną w polisie, nie wyższą jednak niż wartość uprawy ustalonej na podstawie:

a) wydajności plonu z 1 ha podanej w polisie lub rzeczywistej określonej przez przedstawiciela (...) SA w obecności właściciela upraw lub osoby przez niego upoważnionej - nie wyższej jednak niż ustalonej w polisie (jeżeli likwidator ustalający rozmiar szkody stwierdzi na gruncie, że wydajność lub wartość plonu tej uprawy jest niższa co najmniej o 20% od wartości określonej w polisie, ma obowiązek ustalić na gruncie rzeczywistą wydajność lub wartość plonu i udokumentować tę zmianę w operacie szkodowym);

b) ceny jednostkowej plonu ustalonej w polisie, nie wyższej od ceny rynkowej, występującej na danym terenie, w dniu powstania szkody.

Zastrzeżono, iż w razie powstania szkody całkowitej zastosowanie mają ustalenia określone w ust. 4 pkt 1, 2 i 4 OWU a stopień zmniejszenia wartości plonu uzależniony jest od okresu, w którym powstała szkoda.

W takim przypadku wysokość szkody wynosi dla warzyw gruntowych: gdy szkoda całkowita powstała do 31 maja, jak również po tym terminie, gdy szkoda całkowita powstanie po okresie 30 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion - 85% wartości plonu głównego a dla owoców jabłoni - 75% wartości plonu głównego. Za szkodę całkowitą rozumiano szkodę przekraczającą określony procent szkody, uwzględniający okres powstania szkody, kwalifikujący uprawę do jej zlikwidowania np. poprzez zaoranie lub maksymalny procent szkody, który może być przyznany za daną uprawę (§ 2 ust. 1 pkt. 13 OWU).

/Ogólne Warunki Ubezpieczenia (...) – k. 36 - 47/

W dniach 28 czerwca 2017 roku i 29 czerwca 2017 roku uprawy powoda zostały zniszczone przez dwa, następujące po sobie, gradobicia.

/bezsporne/

Powód zajmuje się uprawą na gruntach rolnych o wysokiej bonitacji. W czasie gradobicia na działce ewidencyjnej nr (...) na powierzchni 1,5 hektara uprawiał cebulę dymkę o wysokości szczypioru 30-40 cm – połowa okresu wegetacji a na gruncie sąsiadującym o powierzchni 6 hektara osadził jabłonie rodzące jabłka deserowe gatunku Red delicious i Eliza, których owoce były wyrośnięte do wielkości orzecha włoskiego. Powód specjalizuje się w jabłkach deserowych a nie przemysłowych, przez zdarzeniem cebule były utrzymane w dobrej kulturze a pola nie były zachwaszczone a w okolicy nie było powodzi ani nie ma tam rzeki.

/zeznania powoda k. 312v. e-protokół 00:13:23 w zw. z inf. wyjaśnieniami powoda – k. 202-203 e-protokół 00:02:21 – 00:13:24/

Jabłka po gradobiciu były zniszczone, posiadały plamy lub rozcięcia lub całkowicie zgniły dlatego, nadawały się jedynie do soków i przecierów – najgorszy sort, a nie do konsumpcji do 2-3 klasy - jak miały zostać wykorzystane pierwotnie. Powód sprzedawał jabłka w stanie po gradobiciu w czterech partiach: dnia 15 listopada 2017 roku, 23.500 kg za kwotę 18.506 złotych (po 0,75 złotych za kg); dnia 25 listopada 2017 roku, 25.500 kg za kwotę 21.420 złotych (po 0,80 złotych za kg); dnia 5 grudnia 2017 roku, 26.000 kg za kwotę 21.840 złotych (po 0,80 złotych za kg) oraz dnia 10 grudnia 2017 roku 25.000 kg za kwotę 23.625 złotych (po 0,90 złotych za kg). Cebula była całkowicie zniszczona przez grad powodujący przerwanie jej powłoki ochronnej, woda roztopionego gradu zniszczyła szczypior i spowodowała wpływanie do niej wody oraz gnicie, przez co nie nadawała się ona do użytku, spożycia i nie została zebrana z pola.

/opinia Izby Rolniczej Województwa (...) – 57; faktury (...) – k. 197-198; zeznania powoda k. 312v. e-protokół 00:13:23 w zw. z inf. wyjaśnieniami powoda – k. 202-203 e-protokół 00:02:21 – 00:13:24; zeznania świadka H. S. – k. 204 e-protokół 00:18:27; zeznania świadka E. B. – k. 204 e-protokół 00:25:11; fotografie szkód – k. 285-266v.; uzupełniająca opinia biegłego – k. 312 – 312v. e-protokół 00:02:00/

Według wyceny metodą dochodową, ilość utraconego plonu:

- z działki 2,23 ha powierzchni (działki ewidencyjne (...)) wyniósł 82,947 tony, stanowiąc 92,99% udziału w plonie całkowitym (89,2 tony), co stanowi wartość szkody w kwocie 133.800 zł (89,2 tony x 1.500 zł);
- z działki 4,09 ha powierzchni (działki ewidencyjne (...)) wyniósł 149,220 tony, stanowiąc 91,21% udziału w plonie całkowitym (163,6 ton), co stanowi wartość szkody w kwocie 245.400 zł (163,6 tony x 1.500 zł);
- z działki 1,5ha powierzchni (działka ewidencyjna nr (...)) wyniósł 75 ton, stanowiąc 100% udziału w plonie całkowitym (75 ton), co stanowi wartość szkody (75.000 złotych x 85% wg. OWU), przy uwzględnieniu 10% udziału powoda w szkodzie, w kwocie 57.375,00 zł.

/opinia biegłego – k. 217-227; uzupełniająca opinia biegłego – k. 312 – 312v. e-protokół 00:02:00/

W dniu 28 czerwca 2017 roku powód zgłosił szkodę pozwaną, która po weryfikacji zniszczeń dokonanych 2 tygodnie po zdarzeniu szkodowym i dokonaniu obliczeń w oparciu o własną metodykę – Instrukcję Techniczną Obsługi Szkód w Uprawach ze stycznia 2017 roku i systemu Kłos, uznała swoją odpowiedzialność co do zasady i ustaliła zakres szkód w jabłkach na 55% strat na działkach (...) B., gm. G. i 61% strat na działkach nr (...) B., gm. G.. W wyniku tych ustaleń pozwana wypłaciła powodowi odszkodowanie w kwocie 182.152,37 zł, odmawiając i wypłaty odszkodowania z tytułu szkody w uprawie cebuli na działce nr (...), uznając, iż zakres zniszczeń nie przekracza 10% (szkoda 7%). Pismo powoda o ponowne rozpatrzenie sprawy, nie zmieniło stanowiska pozwanej.

/pismo (...) SA z 14 lipca 2017 roku – k. 48; pismo reklamacyjne i odpowiedź - k. 49-50; analiza strat plonów dokonana przez pozwaną – k. 52-53; zeznania powoda k. 312v. e-protokół 00:13:23 w zw. z inf. wyjaśnieniami powoda – k. 202-203 e-protokół 00:02:21 – 00:13:24; zeznania świadka H. S. – k. 204 e-protokół 00:18:27; zeznania świadka E. B. – k. 204 e-protokół 00:25:11; Instrukcja Techniczna Obsługi Szkód w Uprawach ze stycznia 2017 roku i wyliczenia z systemu Kłos –k. 246-284 i 299-300/

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie powołanych dowodów, w szczególności w oparciu o opinie biegłego sądowego i wskazane przez strony, reprezentowane przez fachowych pełnomocników, dowody, w tym z zeznań powołanych w sprawie świadków, dokumentów oraz zeznań strony powodowej.

Złożona w rozpoznawanej sprawie opinia biegłego do spraw rolnictwa jest w pełni przydatna, zaś zgłaszane przez strony wątpliwości zostały wyjaśnione w opinii uzupełniającej. Biegły poprawnie wyliczył udział zniszczonego plonu w punktach procentowych odnosząc go prawidłowo względem poszczególnych działek wskazywanych w sprawie i Sąd nie miał zastrzeżeń do wyliczeń w tym zakresie, gdyż wyliczenia te wyczerpywały jego udział w sprawie.

Sąd pominął natomiast wyliczenia przedstawiane przez pozwaną do obliczenia szkód pomimo brzmienia § 22 ust. 4 pkt. 3 na podstawie art. 812 § 8 k.c., gdyż do obliczeń zastosowała ona metody z instrukcji i systemu, stanowiących dokumenty wewnętrzne spółki, systemy pomocnicze, które nie były jednak ani znane powodowi ani też nie stanowiły integralnej części umowy ubezpieczenia (...) z dnia 8 maja 2017 roku.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu w przeważającej części.

W niniejszej sprawie pozwana nie kwestionowała swej odpowiedzialności za powstałą u powoda szkodę, niemniej osią sporu pozostawała jej wysokość.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 182.966,83 złotych tytułem odszkodowania z umowy ubezpieczenia (...), zawartej z pozwaną wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2017 roku do dnia zapłaty.

Odpowiedzialność pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. jako ubezpieczyciela wynika z art. 805 § 1 k.c. w którym przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę.

W analizowanym stanie faktycznym nie ulega wątpliwości, że w następstwie zdarzenia pogodowego, opisanego w umowie ubezpieczenia jako grad, z którego szkody przyjęła na siebie odpowiedzialność pozwana spółka, powód poniósł szkodę w postaci utraty części plonów. Ustalono zostało bezspornie, że szkoda powstała w wyniku działania gradu a nie innych czynników zależnych od powoda czy środowiska. Bezspornie zatem spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności, tj. szkoda i związek przyczynowy pomiędzy szkodą a zdarzeniem sprawczym. Trzeba tu podkreślić, że łącząca strony umowa ubezpieczenia przewiduje odpowiedzialność strony pozwanej za szkody wyrządzone przez grad, nie ograniczając jednocześnie tej odpowiedzialności do szkód wyrządzonych przez grad bezpośrednio. Tym samym za wszystkie szkody, których przyczyną – bezpośrednio lub pośrednio – był grad strona pozwana ponosi odpowiedzialność. Jest to szczególnie istotne w przypadku uprawy cebuli, gdzie grad spowodował przerwanie jej powłoki ochronnej, woda roztopionego gradu zniszczyła szczypiar i spowodowała wpływanie do niej wody oraz gnicie, co w konsekwencji doprowadziło do całkowitego zniszczenia uprawy. Szkoda pozostaje zatem, choć pośrednio, w adekwatnym związku przyczynowym z gradobiciem. Taka sama sytuacja dotyczy uprawy jabłek: szkoda w tych uprawach została wyrządzona przez grad, a w postępowaniu nie wykazano żadnych innych, nie związanych z gradobiciem, przyczyn zniszczenia upraw. To przesądza o uznaniu powództwa za usprawiedliwione co do zasady.

Przechodząc do **oceny wysokości należnego powodowi odszkodowania** należy podkreślić, że powód otrzymał już od pozwanej tytułem odszkodowania za uprawy kwotę równą 182.152,37 złotych i sprzedał deserowe jabłka konsumpcyjne w stanie po gradobiciu na cele przemysłowe uzyskując za nie łącznie kwotę 85.391,25 złotych, jednakże cebula nie nadawała się do żadnego użytku, więc nie udało się uzyskać z tych plonów żadnej kwoty.

Sąd ustalił skalę i wysokość szkody w oparciu o opinię biegłego powołanego w sprawie oraz przepisy Ogólnych Warunków Ubezpieczenia zwanych dalej „OWU” będących integralną częścią umowy stron.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 13 OWU szkoda całkowita to szkoda przekraczająca określony:

- a) procent szkody, uwzględniający okres powstania szkody, kwalifikujący uprawę do jej zlikwidowania np. poprzez zaoranie lub,
- b) maksymalny procent szkody, który może być przyznany za daną uprawę.

Zastrzeżono, iż w razie powstania szkody całkowitej zastosowanie mają ustalenia określone w ust. 4 pkt 1, 2 i 4 OWU a stopień zmniejszenia wartości plonu uzależniony jest od okresu, w którym powstała szkoda.

W takim przypadku wysokość szkody wynosi dla warzyw gruntowych: gdy szkoda całkowita powstała do 31 maja, jak również po tym terminie, gdy szkoda całkowita powstanie po okresie 30 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion - 85% wartości plonu głównego a dla owoców jabłoni - 75% wartości plonu głównego (§ 22 ust. 4 pkt. 4 i ust. 5 pkt. 2 i 5 OWU).

W oparciu o powołane zapisy o.w.u. i ustalenia co do wysokości szkody w poszczególnych uprawach należało uznać, iż w niniejszej sprawie **doszło do szkody całkowitej zarówno w uprawie cebuli, jak i jabłek**, gdyż procent poniesionej przez powoda szkody jest wyższy niż procent uszkodzeń przyjętych przez strony w umowie. I tak przy uprawie cebuli szkoda wyniosła 100 %, zaś o.w.u. dla ustalenia zaistnienia szkody całkowitej przewidują zniszczenie plonu głównego powyżej 85% jego wartości. Z kolei przy uprawie jabłek szkoda na poszczególnych działkach wyniosła

92,99 % i 91,21 %, zaś o.w.u. dla ustalenia zaistnienia szkody całkowitej przewidują zniszczenie plonu głównego powyżej 75% jego wartości.

Na podstawie o.w.u. wartość szkody obliczona została:

a) z działki 2,23 ha powierzchni, na której rosły jabłka – wartość plonu wynosiła 133.800 zł (89,2 tony x 1.500 zł – zgodnie z ustaleniami w umowie ubezpieczenia), a wartość szkody całkowitej 133.800 zł x 75 %, czyli 100.350 zł (§ 22 ust. 5 pkt. 5 – dla owoców jabłoni);

b) z działki 4,09 ha powierzchni, na której rosły jabłka – wartość plonu wynosiła 245.400 zł (163,6 tony x 1.500 zł – zgodnie z ustaleniami w umowie ubezpieczenia), a wartość szkody całkowitej 245.400 zł x 75 %, czyli 184.050 zł (§ 22 ust. 5 pkt. 5 – dla owoców jabłoni);

c) z działki 1,5 ha powierzchni, na której uprawiana była cebula, wartość plonu wynosiła 75.000 zł (75 ton x 1.000 zł – zgodnie z ustaleniami w umowie ubezpieczenia), a wartość szkody całkowitej 75.000 zł x 85%, czyli 63.750 zł (§ 22 ust. 5 pkt. 2 – dla warzyw gruntowych, gdy szkoda całkowita powstała po 31 maja, gdy szkoda całkowita powstanie po okresie 30 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion).

Łączna wysokość szkody całkowitej wyliczona według o.w.u. wynosi zatem: dla uprawy jabłek 284.400 zł (100.350 zł + 184.050 zł), a dla uprawy cebuli 63.750 zł.

Trzeba mieć jednak na uwadze, że zgodnie z § 1 ust. 4 o.w.u. w umowie ubezpieczenia mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, a zgodnie z § 22 ust. 10 o.w.u. odszkodowanie ustala się w kwocie odpowiadającej wysokości poniesionej straty. Po powstaniu szkody wywołanej gradobiciem powód sprzedał część jabłek za kwotę 85.391,25 zł, co spowodowało zmniejszenie jego straty wywołanej gradobiciem. Konieczność uwzględnienia tej kwoty wynika również z ogólnego przepisu art. 361 § 2 k.c., zgodnie z którym naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Szkoda wyliczana jest poprzez porównanie stanu majątkowego poszkodowanego po szkodzie i stanu, który istniałby, gdyby do zdarzenia szkodzącego nie doszło. Sprzedaż części jabłek, których dotknęła szkoda w sposób oczywisty wpływa na sytuację majątkową poszkodowanego po szkodzie, redukując wysokość jego straty o cenę uzyskaną za jabłka.

Ostatecznie zatem wysokość szkody (straty) w uprawie jabłek wynosi 199.008,75 zł (284.400 zł – 85.391,25 zł), a wysokość odszkodowania należnego powodowi, przy uwzględnieniu 10 % udziału powoda w szkodzie (§ 3 ust. 5 o.w.u.), wynosi 179.107,88 zł (199.008,75 zł – 19.900,88 zł).

Z kolei wysokość szkody w uprawie cebuli wynosi 63.750 zł, a wysokość odszkodowania należnego powodowi, przy uwzględnieniu 10 % udziału powoda w szkodzie (§ 3 ust. 5 o.w.u.), wynosi 57.375 zł (63.750 zł – 6.375 zł).

Łączne należne powodowi odszkodowanie zamyka się zatem kwotą 236.482,88 zł (179.107,88 zł + 57.375 zł), przy czym w toku postępowania likwidacyjnego wypłacono mu już kwotę 182.152,37 zł, powództwo podlega zatem uwzględnieniu do kwoty **54.330,51 zł**.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Datę początkową naliczania **odsetek** ustalono zaś w oparciu o art. 817 § 1 k.c. Powód dokonał zgłoszenia szkody ubezpieczycielowi w dniu 28 czerwca 2017 roku, a zatem pozostaje on w zwłoce ze spełnieniem swojego świadczenia od dnia następującego po upływie ustawowego terminu 30 dni, tj. od 29 lipca 2017 roku.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.: sąd zaniechał obciążania powoda kosztami postępowania biorąc pod uwagę sytuację materialną powoda (wykazaną w oświadczeniu o stanie rodzinnym i majątkowym) oraz charakter sprawy (powód poniósł on dużą, trudną do oszacowania bez pomocy biegłego szkodę materialną w mieniu, będącym jego głównym źródłem utrzymania).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieuiszczonych kosztów sądowych nastąpiło zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy – pozwany przegrał w 29,7 % i w tej części sąd obciążył go nieuiszczoną opłatą sądową od pozwu (która wyniosła 8.149 zł).